

Wass Albert – Karácsony

S azóta minden esztendőnek a vége felé az Úristen emlékeztetni akarja az embereket arra, hogy a gonoszság útja hova vezet, s ezért ősszel a napok rövidülni kezdenek, a sötétség minden este korábban szakad alá, és minden reggel későbbben távozik, hideg támad, és befagynak a vizek, s a sötétség uralma lassan elkezd megfojtani a világot. Mi emberek pedig megijedünk, s eszünkbe jut mindaz a sok rossz, amit elkövettünk az esztendő

alatt, és amikor eljön a legrövidebb nap, és a Világosság angyala alászáll közénk jóságot keresni, egyszerre mind meggyújtjuk a karácsonyfák gyertyáit, hogy az Úristen ha alátekint, fényt lásson a földön, s megbocsássa a bennünk lévő jó miatt a bennünk lévő rosszat.

(Már olvashattuk a Csicsói Hírmondó 2012. december 21-ei legelső számában.)

Weöres Sándor: Tavaszcímek

*Megládd, megint futunk a berken át,
feledve tél jegét,
a záros kert-ajtón, s a kerten át,
ha felszikkadt a rét.
Most hűs estére hűsebb éjszakát
borít fehér sötét,
de majd megint futunk a berken át,
s fogjuk köröskörül az almáját,
feledve tél jegét,
ha felszikkadt a rét.*

Újra itt a karácsony

Az 1940-es évekre gondolok ilyenkor mindig. Hogy vártuk a karácsonyt! Nagy volt az öröm, esténként, a kályhában ropogó tűznél karácsonyi énekeket énekeltünk, hallgattuk nagyanyánk meséit, meg-megnéztük, odakint esik-e már a hó. Nagyön vártuk már, hogy csúszkálhassunk a házunk előtti Békás-tón – így hívtuk. Szánkóztunk rajta, de „csúszkálni” jobban szerettünk. Akkor még nem volt korcsolyája a faluban a gyerekeknek. A fiúk csináltak maguknak, gömbölyű vágott fát kettéhasítottak, a gömbölyű felére drótot erősítettek, erős zsákmadzaggal felkötötték a cipőjükre. Úgy tudtak csúszni vele, öröm volt nézni! Előttünk volt egy kis dombocskán a községi kút (már nincs

meg), onnan szerettünk lecsúszni, de hamar „kicsúszkoráltuk”, már csak a föld látszott. A nagyobb fiúk 2-3 vödör vizet öntöttek rá, másnapra megfagyott, újra lehetett csúszkálni. Keveseknek volt szánkója, így csak a cipőtálp maradt. Emlékszem, nagyapám – bognár volt – egy aranyos, hínótó formájú szánkót készített nekem. A népes családban én voltam az első unoka. Drága nagyanyánk (nyanya, Kovács Ignácné Kántor Eszter néni) büszkén szánkóztatott, a faluba is elvitt.

Még arra emlékszem szívesen, a lovas gazdáknak nagy szánkójuk volt, azzal hordták az erdőből a tűzifát, nagy hóban szekér helyett szánkóval mentek. A nagy örömünk az volt, amikor a lo-

vak nyakára csöngőt kötöttek, úgy hajtottak végig karácsonykor a falun. A szánon leányok, legények ültek, csilingeltek, nagyon szép volt.

Közben elérkezett a várva-várt karácsony, mentünk a szomszédokhoz, rokonokhoz énekelni az ablakuk alatt, hirdettük a kis Jézus születését. A nagy fiúk és lányok is mentek, no meg a szomszédok is köszöntötték egymást karácsonyi énekekkel. Zengett tőlük a falu egészen az éjféli miséig. A templom előtt gyülekeztek az emberek. Reformátusok is voltak köztük, mert a katolikus és református fiatalok között barátságok szövődtek.

Ilyentájt sok minden eszembe jut. Emlékszem és meséltek is róla, hogy a kegyelmes asszony, a gróf úr (Kálnoky Alajos) édesanyja karácsonykor mindig meglátogatta az Alsó falulenti részében a nagy családokat. Kis ajándékot vitt nekik, de a lényeg az volt, hogy jó szívvel tette. Gyalogosan ment, még nagy hóban sem volt rest meglátogatni a gyengéket, elesetteket. Az óvodába is jött, hozta a szaloncukrot, kevesen ehettek volna ilyen otthon azokban az időkben, kiváltképp a háborús években. Nagy öröm volt ez az óvodában. A kedvesnővérek sok szép éneket és verset tanítottak meg velünk. Ezekben az időkben történt, amit már meséltem a Hírmondó olvasóinak: „A zárda udvarán történt, a kedvesnővérek voltak velünk. Egy szép, hosszú szőrmekabátos néni jött és csomagot hozott. Verset szavaltunk vagy énekeltünk, aztán a kedvesnővér kivezetett engem Erzszi húgommal a szép, kabátos néni elé, és kezét csókoltunk neki az ajándékcsomagért. A csomagban ruhaanyag volt. Aztán tudtam meg, hogy mi is kaptunk az anyagból, Pázmány Emma varrt belőle nekünk ruhát. Később tudtuk meg, hogy az a jóságos nagyasszony a kastély kegyurának, Kálnoky Sándor grófnak a

felesége volt, Kálnoky Alajos gróf úrnak az édesanyja.”

Egy verset is mondtunk, amelyet őrök és az unokáimnak is elmondtam:

„Nagy szót mondok, csendet kérek, hallgassátok, mit beszélek.

Szívem dobog, arcom hevül, szememben az édes könnycsepp ül.

Mert úgy engedte a jó Isten, hogy a jóságos nagyasszonyunkat köszönthessük itten!”

Szalai Mária, 2017 novembere

Engedjék meg, hogy bemutassam óvodáskori képünket a mai nemzedéknek. A képen Kovács Mariska (Szalainé, én) van és Erzszi (Kosárné, a húgom) magyar ruhában!

Mariska néni karácsonyi írásait olvasva, eszembe jutott, hogy a mi nemzedékünk is megírhatná hasonló emlékeit. Pl. nekünk már volt szánkónk, néhány gyereknek kulcsos korcsolyája, amelyet a cipőtalpra srófoltak. Bár a mi időkben az embereket igyekeztek leszoktatni a templomba járásról, azért mi még jártunk, nagy ünnepeken többen is. Az óvodásokat és az iskolásokat meg minden évben meglátogatta a Télapó. A Szülői Szövetség pénzt gyűjtött a szülőtől, majd mindenkinek csomagot készítettek. Napokkal a Télapó-ünnepségek előtt már izgatottan vártuk, milyen lesz a tornateremben felállított karácsonyfa, mi lesz a csomagokban. Szerény kis csomagokat kaptunk, sorban álltunk, és egyesével adta oda mindenkinek a Télapó. Az óvodásokhoz a zárdába ment. Persze, mi, iskolások találgattuk, kit rejt az állszakáll és a piros köpeny.

Nagy Amália

Felhívás

2017 őszén a Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet (www.intezet.sk) meghirdette a helyi értéktárak versenyt. A Felvidékről 35 értéktár jelentkezett, köztük a Csicsói értéktár is. A versenyben az győz, aki minél több értéket tud összegyűjteni és beküldeni. Abban kérnénk minden falubeli vagy távolabbra szakadt csicsói segítségét, hogy amennyiben van olyan képi vagy dokumentált emléke (fotó, film, kézimunka stb.), melyet őriz, kérem küldje el Nagy Amáliának vagy ifj. Bödők Károlynak, hogy ezen értékek is gazdagítsák Csicsó örökségét. (email cím: info@csicsso.eu) Köszönjük.

A pályázat folyamatos, futamideje: 2017. szeptember 25. – 2018. január 30.

Köszönetnyilvánítás

Dosztoevszkij szerint könnyebb hősnek lenni egy másodpercig, egy óráig, napig, mint néma heroizmussal viselni az emberre rótt felelősségteljes feladatok mindennapjait. Vállalva a szürke hétköznapiak diktálta munkát, amelyért nem jár dicséret, amelynek hősiességét alig veszik észre, és szinte senki érdeklődését nem kelti fel. Hősiesség megmaradni a súlyos terhekkel járó önfeláldozó munkában, amelyre a mindennapok hősei önmagukkal szerződtek, mert ilyen a természetük.

Fogadják köszönetem, akik megírták emlékeiket az **Így emlékezünk az 1965-ös nagy árvízre** című könyvbe:

Androvicsné Ádám Adrianna, id. Bödők Dénes, id. Bödők János, id. Bödők Károly, Mgr. Bödők Károly, id. Fél Dénes, Félné Kolocsics Erzsébet, Félné Szép Irén, Kiss Nándor mérnök, id. Kollár Géza, id. Kollár Károly, Kovácsné Fábik Erzsébet †, Lakatos Károly, Nt. Mikes László †, Nagy Géza, Némethné Szelics Amália, Szabó Julianna, Szalainé Kovács Mária, id. Szüllő Gyula, Tóth Rudolf alezredes és Szávost-Vass Dániel.

Fogadják köszönetem mindazok, akik írtak a **Csicsó öröksége – Tárgyi és szellemi örökségünk** című könyvbe: Androvicsné Ádám Adrianna, id. Bödők Dénes, Kovács Enikő, Kovács Hajnalka, Mészáros István, id. Misák Pál, Nagy Géza, Nagy István †, Szalainé Kovács Mária, Sárközy Krisztina, Vidané Beke Eszter.

Fogadják köszönetem mindazok, akik írással gazdagították a **Csicsó öröksége – A mindennapok hősei** című könyvet: Androvicsné Ádám Adrianna, Bozsaky Tamás (Füss), Mgr. Bödők Károly – aki megteremtette a lap és a könyvek kiadásának feltételeit, Ďuráč Alica, Gaálné Csémi Jusztika, Dr. Henkey Gyula †, RNDr. Horváthová Gabriela, Komjáthy Lóránt, Kósa Kristián, Lakatosné Domonkos Zsuzsanna, Nagy Géza, Nagy István †, Nagy Károly †, Mgr. Nagy Livia †, MUDr. Pásztor László, Szalainé Kovács Mária. Ők más írássok adatközlői is egyben.

A sorozat a **Csicsói történetek** és mindhárom könyv Csicsóról szól. Az első a mi, akkor élt csicsóiak emlékeit tartalmazza a nagy 1965-ös dunai árvízről. A 2. és 3. alcíme Csicsó öröksége. A 2-ban tárgyi és szellemi örökségünk van leírva: a falu, a határa, az épületek, szobrok, temető, Szakajtás,

tűzoltók, munkafolyamatok, kenderfeldolgozás, aratás, főzés, ahogy a csicsóiak csinálták, mondókák, dalocskák, tájszavak, ahogy Csicsón beszélnek stb. A 3. a csicsói emberekről szól, rövid történelméről, a tevékenységükről, kultúráról, sportról, iskoláról, egyházközségeiről stb. A 2. és 3. jobban összefügg. Ahogy válogattam, írtam, szerkesztettem sorban a könyveket –mindhárom könyvre gondolok–, utalásokat tettem más írásokra. Van, ahol csak megemlítettem valamit, mert utalok rá, hogy másik írásunkban, de ugyanabban a könyvben vagy másik könyvünkben, részletesebben írtunk már a dologról, témáról. De azokat az írásokat is érdemes újraolvasni, amelyeket már közöltünk a Hírmondóban, mert a könyvekbe bevásároltattak ki lettek egészítve, javítva.

MINDHÁROM KÖNYVBEN SOK KÉP VAN! És MINDHÁROM KÖNYV megvásárolható Nagy Denisza virágüzletében a Hét Vezér szoborparknál vagy érdeklődjének a kultúrházban és a Csicsói Hírmondó szerkesztőinél.

Akiktől fényképeket kaptam:

Androvicsné Ádám Adrianna, Bankóné Csinger Tímea, Bödők Vilmos, RNDr. Bödők Zsigmond †, Bödökné Nagy Judit, idős Bognár Gyuláné Mancsi néni †, Danicsné Riedlmayer Éva, Domonkos Dezső, Domonkos Etus néni †, Fábikné Beke Irén †, Fábikné Megály Katalin, Fehérváryné Nagy Sarolta, Fél Károlyné Balázs Vilma néni, akinek édesanyáméhoz hasonló széles emlékezetére mindig számíthattam, Félné Szép Irén, Győri István † (Felső utca), id. Horváth Árpád, Horváthné Bödők Erika mérnök, Keszeghné Nagy Terike, Kovács János, Krajmer Andrea, Mgr. Nagy Edit, Nagy Géza, Nagy Istvánné Erzsi néni †, Nagy Károlyné Ádám Margit †, Nagy Livia †, MUDr. Pásztor László, Pinke Istvánné Etus néni †, Simonné Szabó Margit, Szabó János-Öcsi, Mgr. Vajda Éva, Vajda László, Vidané Beke Eszter, idős Vörös Lászlóné Irén néni. Külön köszönöm Lakatosné Domonkos Zsuzsannának, hogy segített azonosítani a mások képein is szereplő embereket. Néhány kép pedig a csicsói református gyülekezettől és a sportszervezettől van. Ők szintén adatközlők is.

További adatközlők: Banda Ottó †, Ág Tibor †, Ádámné Bödök Zsuzsanna, Balázs Sándor, Bartalos Lajos, Berecz Árpád, Bognárné Gaál Ibolya, Bödök Pál †, Décsi László mérnök, Décsi Zoltán † (Nagymegyer), Földes Csaba mérnök, id. Kolocsics Mihály †, Komjáthyne Specziár Erzsébet †, Korenné Bödök Margit, Kovácsné RNDr. Nagy Hajnalka, Nt. Misák Alica, Molnárné Ádám Terézia, Nagy Imre †, Nagy László †, Nagy Elek †, Németh Gyula, Mgr. Némethné Nagy Andrea, Polgár Gergely, Polgár Klára, Polgár Szabolcs, Soósné Nagy Aranka, ifjú Szabó János, Várady Roland, Varga István, Vida Sándor, Vörös Lajos. És a már rég porladó eleink, akiktől sok-sok történetet mondókat, dalocskát hallottam, vagy édesanyám adta tovább történeteiket.

Köszönöm munkájukat az évek során fényképezőknek: Androvicsné Ádám Adrianna, Bödök Donát, Mgr. Bödök Károly, RNDr. Bödök Zsigmond †, Bognár Gyula, Bognár István, Bognárné Prescher Mária, Jankó Loránd (Boldogfa), Félné Szép Irén, Horváth Anita (Budapest), RNDr. Horváthová Gabriela (Pozsony), Kovács András mérnök, Kovács Enikő, Kovács Hajnalka, Nagy Árpád és Szabó Julianna.

Köszönöm dr. Szépe Judit CSc, a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Kara vendégtanárának és Maleczki József tanárnak, a Magyar Nyelvstratégiai Intézet munkatársának, hogy fáradságot és időt nem kímélve, gondosan átböngészték a könyvek minden írását. Köszönöm a grafikai szerkesztőnek, Bödök Donátnak lelkiismeretes munkáját. Jó volt velük dolgozni.

Köszönöm nővéremnek, Kovácsné Nagy Hajnalkának, leányának, Hajnalkának és Félné Szép Irénnek, hogy segítik hétköznapijaimat, ezzel is támogatnak, hogy írni tudjak.

Hálával emlékezem édesanyámra, fő adatközlőmre, Nagy Imréné Bödök Teréziára, mert megosztotta velem emlékeit.

Köszönöm.

Nagy Amália, Csicsó, 2017. október 18.

Mindenki önzetlenül, mindennemű ellenszolgáltatás nélkül végezte munkáját! A könyvek eladásából befolyt pénzzel a Csicsó p.t. gazdálkodik. Elsősorban a Csicsói Hírmondó és a Csicsói történetek könyvsorozat nyomtatására költi.

Zirig Árpád: Léptüket hallok

(záró versszakok)

*fák fagyos ágairól némán
a lopakodó idő rám hajol
körbelengnek a szelíd ősök
léptüket hallok a föld alól
én is hazát keresni megyek
lehet csak földet befogadót
befizettem már nagyon régen
a sorsunkért kiszabott adót*

Október 13-án, a könyvbemutató előtt, és még néhány héten át, a kultúrház előcsarnokában a csicsóiak kézműves alkotásaiban gyönyörködhetünk. A kiállítók: Bognár Gyula – fotók, Bödök (Nagy) Judit – pecsvörk (foltvarrás) takarók, párnák, faliszőnyegek, terítők, erszények, táskák, néhány közülük horgolt csipkerátéttal díszítve, szalaggal, fonallal díszített húsvéti tojások, Bugyi Attila – fotók, Cseh Terézia – hímzés, madeirahímzés, díszszalagok, horgolt virágcsokor, Deák István – rajzok, Fehérváry (Nagy) Sarolta – papírfonott, dekupázssal (szalvátatechnika) díszített tárgyak, Lakatos (Domonkos) Zsuzsanna – papírfonott kosarak, koszorúk, Ledeczky (Nagy) Katalin – szalaggal díszített papírfonott tárgyak, Magyarics (Opálka) Éva – kézműves virágok, Mészáros Frederik – rajz, fotó + tusrajz, Nagy (Keszegh) Szerénke – dekupázs kaspók, gyertyatartók, Németh (Horváth) Anett – sujtásos ékszerek, Németh Emese – keresztiszes hímzéssel díszített tokok, erszények, Sárközy Angelika – drótékszerek, gyöngyfűzött ékszerek, árnyékfiligránok-árnyékképek, kézműves angyalok, Soós (Nagy) Aranka – csipkés szélű terítők, Szabó Julianna – fotók, Textor Alfréd – fafaragás, fa intarziás dísz tárgyak, Tiszauer (Németh) Gizella – horgolt díszek. A kiállítók könyvet kaptak a rendezőktől.

Aradi vértanúkra emlékeztünk

Csicsó község önkormányzata október 7-én tartotta hagyományos megemlékezését az 1849. október 6-án kivégzett aradi vértanúk előtti főhajráként. A megemlékezés a *Magyarnak maradni* emlékparkban kezdődött, ahol Nagy Zoltán verset szavalt, ünnepi beszédet mondott a község polgármestere, Földes Csaba mérnök. Ezt követően megkoszorúzták az itt felállított emlékoszlopokat, miközben a Gyöngykoszorú Népdal-kör előadását hallgathatták meg a jelenlévők. Az emlékműsor a helyi kultúrházban folytatódott a Grandioso zenekar fellépésével. A Csicsói Gáspár Sámuel Magyar Tannyelvű Alapiskola és Óvoda jelenlegi és volt diákjai adták elő a „Görgey az áruló... Soha!” című műsorukat Mgr. Nagy Edit tanárnő vezetésével. A megemlékezés után az önkormányzat vacsorával kedveskedett a vendégeknek és a szereplőknek.

Nagy Edit tanárnő bevezetője:

Hölgyeim és Uraim, tisztelt Emlékezők!

„Mátyás király és Bethlen Gábor óta ekkora hadvezér nem nyargalt csatatereken”. – így jellemezte Katona Tamás történész a magyar hadvezért, Görgei Artúrt (1848-tól használja nevének ezt a formáját, eredetileg Görgey). A történész szerint a tábornok nemhogy nem megvetendő történelmi személyiség, de példaképként is állítható a magyarok elé. Bár hosszú ideig és nagyon sokan másképp értékelték a hadvezér tetteit, sőt „az áruló mítosz” terjedt el Görgeiről.

Valóban áruló volt Görgei Artúr, vagy egy hős hadvezér, akit a közvélemény teljesen tévesen ítélt meg?

Az 1848-as forradalom kitörését követően a szabadságharc egyik legfontosabb hadvezéréként októberben tábornokká, majd néhány hónappal később fővezérré nevezték ki Görgeit. A tavaszi hadjárat során aratott sikerei (Buda, Tápióbicske, Isaszeg stb.) bizonyítják a legjobban, mennyire kiváló hadvezére volt ő csapatának. A túlérővel szemben is sorra nyerte katonáival a csatákat. A nyári hadjáratban olyan fejsérülést szenvedett Komárom mellett, amibe majdnem belehalt, a 30 ezres hadteste élén maradva mégis képes volt arra, hogy a 120 ezer főt számláló orosz főerőt lekösse.

Feltehetően másként zárult volna az akkor már megnyerhetetlen szabadságharc, ha az osztrák–orosz túlérőt látván 1849 júniusában Görgeire

hallgatva nem a Tisza–Maros vidéki, hanem a komáromi összpontosítást választják az ország vezetői. A Komáromnál lévő hatalmas erőrendszer a korabeli haditechnika körülményei között „bevehetetlennek” számított – az is maradt a dinamit feltalálásáig; a térségben a szabadságharc szimpatizáló magyar nemzetiségű lakosok éltek, ráadásul az összpontosítás helye stratégiai ponton, a Bécset Pesttel összekötő vízi útvonalon feküdt.

A kormány azonban másként döntött...

Kossuth Lajos a temesvári vereség után, a nyomasztó orosz – osztrák túlérőtől szorongatva az utolsó pillanatban adta át Görgeinek a hatalmat.

A kényszerű világosi fegyverletétel után pedig az elmenekült volt kormányzó azonnal árulózni kezdte a diktátorra kinevezett hadvezért, egyszemélyben felelőssé téve a bukását.

A külföldre emigráló egykori kormányzó a világosi fegyverletétel után már egy hónappal, a vidini levelében így írt Görgeiről: „Görgeit feleltem a porból, hogy magának örök dicsőséget, hazájának szabadságot szerezzen. És ő a hazának gyáván hóhérvá válna.”

Görgei – bár lényegében felajánlotta magát, hogy rajta álljanak bosszút a fegyverletétel után – az orosz cár közbenjárása miatt nem végezték ki. Még hosszú börtönnel sem sújtották, az ausztriai Klagenfurtba száműzték.

1849 karácsonyán az egykori fővezér az öcsének ezt írta:

„Emlékezel-e még, öcsém, azon mondásomra, hogy nekem – bármerre dőljön el hazánk sorsa – mártírszerep fog jutni. Jutott is: de ennyire kintlenek nem véltem volna. – Akasztófát, golyót vagy örökös börtönt vártam – rövid szenvedések után végső nyugalmat. De jelen állapotom százszorta rosszabb mindezeknél! Kitéve minden buta vadállat számárrúgásainak, tört erővel, minden oltalom és védelem nélkül; és mi a legfájóbb, tapasztalni azt, mint kárhozzatnak engem éppen azok, akikért számtalanszor kockáztattam életemet...”

A kiegyezés után Görgei Artúr hazatérhetett Magyarországra. Ausztriában sem katonaként, sem kémikusként nem engedték dolgozni. Emlékiratait, melyek a szabadságharc eseményeit elevenítették fel, betiltották, így azok jogdíjára sem számíthatott. Két gyermek édesapjaként kénytelen volt az

osztrák kormánytól alamizsnát kérni.

Miután visszatért Magyarországra, itthon sem kapott rendes munkát. A magyar kormány végül szerény életjáradékot utalt neki.

Mindeközben Görgei Artúrt otthon is körülvette a gyűlölet:

Egy fiatal anya, aki kézen fogva vezette fiacskáját, rámutatott az öregúrra s azt mondta gyermekének: „Nézd, kisfiam, ez az az ember, aki elárulta a hazát. »Talán nem egészen igaz az, amit Ön a kis fiának mondott rólam — felelte az öregúr —, de talán így van jól. Hadd higgye a magyar, hogy csak árulás győzhette le. Ez a hit talán, ha én szenvedek is miatta, a nemzeti jövő egyik eleme.«”

Görgei családja szerint a hadvezér eltakarta lelkének mélységeit, de azért voltak arra utaló jelek, hogy igenis foglalkoztatták az őt ért vádak. Így vall erről a család: „Örökké történelmi tanulmányokat folytatott, és 82 éves korában elkezdett angolul tanulni, hogy eredetiben olvashassa Shakespeare-nek azokat a drámáit, melyekből megnyugvást kereshet mindenki, aki igazságos ügyekkel bukott el nagy tömegekkel szemközt”.

A kapituláció után a tábornok még 67 évig élt. 1916-ban matuzsálemi korban, 98 évesen hunyt el. (Hosszú betegség után május 2-én, leghíresebb győzelmének, Budavár bevételének 67. évfordulóján halt meg.)

Emlékműsorunk, melynek címe: „Görgey, az áruló. Soha!” célja, hogy a hadvezérrel kapcsolatos ellentmondásokat és igazságtalanságokat feloldja azért is, hogy Görgei nevét végre méltó helyen emlegessük nemzeti emlékezetünkben.

Szindarabunk története Klagenfurtban játszódik, ahova az ifjú hadvezért a világosi fegyverletétel után száműzik. Feleségével, Adéllal csendesen éli hétköznapijait, s George, a francia inas is segíti a házaspár mindennapjait. A posztógyáras Moró és felesége, Moróné mindennapos vendég az ifjú házaspárnál.

Megjelenik Gida, Görgei bátyja is, valamint Mainz könyvkereskedő, aki szeretné Görgei emlékiratait kiadni. Görgei öccse, István segíti testvérét az emlékiratok megírásában. S Reviczky, a bajtárs is meglátogatja a szerény körülmények között élő tábornokot.

A forgatókönyv írásakor forrásként Németh László: Az áruló című drámáját olvastam, majd használtam fel, illetve, [Görgey Artúr: Életem és működésem Magyarországon 1848-ban és 1849-ben](#) című művét vettem kezembe, Móricz Zsigmond a tábornokról írt jegyzeteit böngésztem, illetve Szentgyörgyi István tanulmányát is elolvastam.

Műsorunk a következő szereposztás szerint szerveződik össze: Görgei Artúr szerepét Androvics Zalán játssza, feleségét, Adélt Ledeczky Réka alakítja. Moró, a posztógyáras szerepét Pollák Bálint játssza. Moróné szerepébe Németh Emese bújik. Görgei bátyja, Gida alakját Esztergályos Ádám formálja meg, a hadvezér öccsét, Istvánt Pollák Bálint testesíti meg. Mainz a könyvkereskedő tetteit Androvics Mihály idézi fel. George, a francia inas szerepét Borgula Tamás alakítja. Reviczky, az adjunktus bőrébe Deák István bújik.

S akik a történetet egy kerek egészé fűzik: narrátoraink szerepében előadnak: Beke Noémi, Janšišin Brigitta, Krekác Evelin, Kovács Kevin, Németh Krisztián, Krekác Dávid, Kádár Kevin.

Végezetül arra kérem tanítványaimat, fáradjanak fel a színpadra, s adják elő történetünket Görgei Artúrról, a HADVEZÉRRŐL!

Önöknek pedig méltó megemlékezést kívánok!

Egy szobor története

Hites Kristóf, Benedek-rendi szerzetes, tanár szobrának átadásáról, mely esemény 2013. október 27-én történt, már olvashattunk. Ez volt a születésének 100. évfordulója alkalmából meghirdetett, Hites Kristóf-émlékév záróakkordja. A szobrot a Fő tér mögött, a Csicsói kitelepítettek emlékműve mellett láthatjuk. Most Nagy Géza visszaemlékezését olvashatják a szobor megalkotásának körülményeiről.

Minthogy Hites Kristóf csicsói származású volt – Hrotkó Sándor katolikus kántortanító fia –, felajánlottam Sárközi Jánosnak, az MKDSZ alelnökének, hogy emlékére alkalmából nem emléktáblát, hanem szobrot faragok. Az ajánlatot elfogadta. A Hami út mellett állt egy félig kiszáradt, 80-90 éves körtefa. Arra gondoltam, Hites Kristóf gyermekként játszogathatta a fa alatt vagy gyümölcsét ropogtathatta, ezért ennél méltóbb ajándékot nem is adhatnék személyének emlékére, minthogy ebből a fából faragom a szobrát. Elkértem és megkaptam a fát polgármesterünktől. Helyi barátaimmal kivágtuk, a kivágott törzset ott hagytuk, mivel aratás volt, így nem volt jármű, amellyel elszállíthattuk volna. Az aratás befejezése utáni, esős napon szállítóeszközhöz jutottam. A segítség a helyszínre ment, majd vissza is jött: nincs ott a kivágott körtefa! Kétségbeesve kerestem, kutattam, hasztalan. Az avatás napja közeledett, szobornak való fa pedig sehol! Mint megannyiszor, most is kiségett Fehérváry Pál barátom. Hites Kristóf gyönyörű tölgyfát kapott. Elkezdtem

faragni. Közben egészségi állapotom leromlott, kórházba kerültem. Az idő vészesen fogyott. Közel két hét kórházi ápolás után gyengén, lábadozva munkálkodni kezdtem, érezve, hogy a feladat erőm feletti. Magyarországi faszobrász barátom, Steinbach Sándor segítségét kérve sikerült befejezni a szobrot.

Az elkészítő esemény után azt fontolgattam, hogy az eltulajdonító ellen feljelentést teszek, de végül Fehérváry Pál barátommal lemondunk erről az elhatározásunkról. Az avatáskor azonban rövid ünnepi beszédemben elmondtam a történetet. Hozzáteve, hogy aki eltulajdonította a körtefát, ha tűzifának vagy bútornak szánta, akkor is Hites Kristóf melege árad az anyagából.

Teltek a napok, hetek. Látogatónk érkezett. Megkért bennünket, feleségemet és engem, hogy szánjunk rá pár percet, és hogy a nevét, és amit mond, soha senkinek tudtára nem adjuk. Megígértük. Azért jött, mert a körtefáról szóló kis történetet közölte az egyik újság. Véletlenül – márpedig véletlenek nincsenek – a kezébe került az újság. Mivel Csicsóról szólt a cikk, elolvasta, és elhatározta, hogy elmondja: a fát ő vitte el. A lelkiismerete sem engedte, hogy a körülmények ismeretében ne fedje fel magát és tette háttérét előttem.

Úgy vélem, Hites Kristóf hitvallása, tanítása nem pusztába kiáltott szó volt. Ma is őszinteségre és igaz csicsóinak nevel!

Nagy Géza, Csicsó, 2016. január

Támogatások vállalkozóknak

Elindult a megvalósítás útján a Baross Gábor Fejlesztési Terv. A magyar kormány jóvoltából közel 5 milliárd forint összértékben lehetett pályázatokat beadni gépek, berendezések beszerzésére a Felvidéken. Egy vállalkozás maximum 15 000 EUR értékben pályázhatott. Községünkben több vállalkozás is beadta igényét. Akik esetleg lemaradtak az idei évben, azok készítsék el tervezetüket, mivel nagy valószínűséggel 2018-ban is meghirdetésre kerül majd a gazdaságfejlesztési csomag. Vállalkozásfejlesztési tanácsokért forduljanak bizalommal ifj. Bődök Károlyhoz (0915 076474), aki maga is részt vett a Baross Gábor Felvidéki Fejlesztési Terv kidolgozásában.

Köszönjük mindenkinek, aki az újságunk szerkesztésében részt vett. Szeretnénk mindenkit arra buzdítani, hogy írja le gondolatait és ossza meg másokkal. Ezzel is színesítve csicsói közösségünk életét.

Köszönjük.

Szerkesztőbizottság: Androvics Adrianna,

Mgr. Bődök Károly, Nagy Amália

Grafikai szerkesztő: Bődök Donát

ISSN 1339-5300

Čičov o.z. – Csicsó P.T.

946 19 Čičov, Dunajská 46/16, Slovakia

Elérhetőség: info@csicso.eu, www.csicso.eu

**Aldott karácsonyi ünnepeket
és békés, boldog új évet kívánunk
mindenkinek!**

A fiatal nemzedék zenekarai (befejezés)

A **Waskakas** 2004-ben alakult ezzel a felállással:

Barthalos Péter ének, Kósa Lóránt basszusgitár, Rákóczi Lajos dob, Mikolai Péter szólógitár és Chyský Roland ritmusgitár. Először a valamikori falurendőrség helyisége volt a próbatermük, a kultúrház oldalsó bejáratánál. Kb. egy év után új énekesük lett, Nagy Attila, valamint Komjáthy Lóránt is beugrott egy koncertre gitárral. Főként régi örökzöldeket játszottak, olyan előadóktól, mint a Beatrice, Edda. Saját maguk készítettek sablont és radiátorfestéssel festették a póloikra a „Waskakas” logót. Ez az együttes feloszlott. A képen Rákóczi Lajos, Chyský Roland, Mikolai Péter, Kósa Lóránt, Barthalos Péter.

Működik viszont a **Grandioso** együttes. Alakulása idején: Károlyi Szilvia ének, billentyűshangszer, Mező András vezető – billentyűshangszer, Szikonya Nikoletta ének, Szabó Sándor dob és Szabó Róbert basszusgitár. A két lány már nincs a zenekarban, egy kulcsodi lány van helyettük, Both Alexandra. Helyi rendezvényeken lépnek fel. Az utóbbi időben azonban gondja van a zenekarnak, új tagokat keresnek. Remélem, sikerül nekik.

Grandioso, 2017 Mező András szintetizátor, Both Alexandra ének, Krnčan Milan ének, Szabó Róbert szólógitár, Szabó Sándor dob.

Nagy Amália, 2017. március – június.

És a kezdetek

Csicsón, ahogy olvashattuk, muzsikus cigányok éltek, bandába verődve zenéltek. Volt köztük hegedűs, brácsás, bőgős, cimbalmos, klarinétos. Aztán az idősek meghaltak, a fiatalabb, jobb muzsikusok pedig a második világháború után Magyarországra költöztek. Azért nem maradt a falu muzsika nélkül. Akik maradtak, nem cigányokkal álltak össze. A galéria első muzsikus képén még többségben cigányok zenéltek, de aztán megalakult a Csevadok zenekara, „boltos Pistáé”. Így emlegették őket. Nagy István nagybátyám alapította, bátyjával, Nagy Károllyal. Ez volt a felállás: id. Nagy István prímhegedű, zongora, Nagy Károly másodhegedűs, dob, Nagy Benő és Rovács Ignác kontrás, Koller Jenő cimbalom, bőgő. Ennek a zenekarnak egy ideig Beke Károly is tagja volt Füssről (Mészáros Andrásné Éva apja), ő harmonikázott és dobolt. Danics Rudi bácsi nagybőgőn játszott. Néha kisegített, helyettesített: Koller Béla és Koller Ferenc kontrás és Koller László nagybőgős. Később fiatalok villanyorgonán és szintetizátoron is játszottak, mint Domonkos Dezső. Az 1960-as évek közepe táján egy fiatal óvónő, Jolika (vezetéknevére sajnos nem emlékszünk) énekelt (a kisgyerekek nagyon szerették az óvodában, hegedült és énekelt nekik). Domonkos Irén (Családiné) és néha Kovács Irén (Gaálné) is énekelt. Az éneklést csörgővel, tárcacsörgővel kísérték. Később Barthalos Margit is csatlakozott, ő harmonikázott. Károly bácsit aztán az 1960-as évek végén Wurcel Gábor tanító úr váltotta fel. Az 1965-ös árvizet a hangszerek Pista bátyám házána padlásán vészelték át. Mindezeket id. Nagy Istvánné Erzsi tanító néni és Domonkos Dezső mesélte nekem (megemléktetik a kántorok között), ő mint fiatal 15 éves fiú, Irén öccse, tagja lett a zenekarnak.

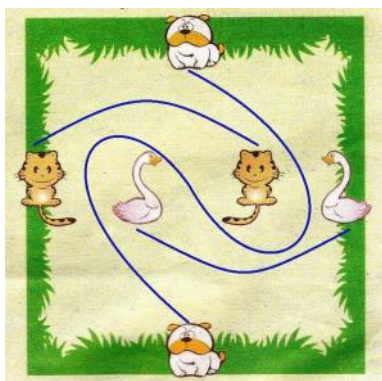

Amikor ez a zenekar megszűnt, Dezső a The Lyon Boysban, majd a ZT-ben is zenélt. Károly bátyám pedig a citerazenekar tagja lett.

Ezeket a zenekarokat a csicsói HNB (Helyi Nemzeti Bizottság) és a helyi földműves szövetkezet támogatta. Ők vették az együtteseknek a felszerelést, finanszírozták fellépéseiket, helyet adtak a gyakorláshoz. Cserébe a zenekarok ingyen léptek fel a falu rendezvényein. Ez a mai napig így van, csak most a HNB-t községi hivatalnak hívják, és már nincs szövetkezet. (A képen Beke Károly, Füss, Nagy Károly és István)

Krauszné Barthalos Margit, Nagymegyerre ment férjhez, a Nagymegyeri Janiga József Művészeti Alapiskola igazgatónője. Hű maradt falujához, évtizedek óta jár Csicsóra, zongorázni és harmonikázni tanítja az itteni gyerekeket. Domonkos Dezső szintén Nagymegyeren és Csicsón is tanít. Ő a Komáromi Kamarazenekar hegedűse volt.

Nagy Amália, 2017. március

Megfejtések a rejtvényekhez

5	1	3	8	2	9	6	4	7
4	2	6	1	7	5	3	9	8
7	8	9	3	6	4	2	1	5
3	7	1	2	5	6	9	8	4
6	4	8	7	9	1	5	3	2
2	9	5	4	3	8	1	7	6
9	3	2	5	8	7	4	6	1
1	5	7	6	4	3	8	2	9
8	6	4	9	1	2	7	5	3

Regruták, besorozott legények Csicsón

A regruta alapkiképzésben levő, a katonai „vizitáción” már átesett és bevált, de még szolgálatba be nem vonult legény neve. A „regrutasor” a legényélet pár hónapig tartó szakasza, mely a kötelező katonai szolgálat bevezetésével iktatódott a legényélet szakaszai közé, mint annak tetőzése és befejezése; a katonai szolgálat eltelte után ugyanis már illő volt házasodni. A bevonulásra alkalmasnak talált regruták 4–6 hónapon át jelvényekkel különböztették meg magukat a többiektől. Ezek lehettek tollak (Köröstárkányon pl. hosszú fácántoll), bokréták (Mezőség) vagy szalagok (az ország nagy részében). Egyes vidékeken a regruta szalagjai vállig érnek, másutt – Kapuvár, Átány – a regruták bokáját veri. Számuk akár 30 pár is, amit keresztszülők, rokonok, barátok, lánypajtások ajándékoznak s a kalap köré kötött nemzeti színű szalagba aggatnak. Háború idején piros szalagot nem ajándékoznak, a mély gyászban levő legénynek feketét, ill. sötétkéket adnak, s aki nem jó szívből, csupán a konvenciónak engedve ajándékozik, az sárga szalagot vesz. Az a legény, aki nem vált be, egy szál rövid fehér szalagot viselhet. Bevonulás előtt utoljára táncol a regruta a szalagos kalapban, legszebb öltözetében, multság végén a szalagokat leszedi és elajándékozza leányrokonainak, kedvesének. A regrutabál, katonabál a szervezett táncalkalmak egyik változata, amelyet a falu fiatalsága a sorozás és a bevonulás között tartott meg. A regrutabálra rendszerint csak a bevált legények és azok barátai mehettek el, a leányok közül a besorozottak szeretői, meghívottai vehettek részt. Egyes vidékeken már a sorozás után rendeztek táncos multságot. A regrutabált általában a bevonulás előtti napon (vasárnap) tartották meg. A falu tánchelyén vagy valamelyik bevonuló legény házában jöttek össze. Ilyenkor a legények szinte a tánc helyéről vonultak muzsikaszóval a vasúti állomásra. Az erdélyi Mezőségen, de másutt is sajátos katonakísérő dalokat énekeltek a legények végig a falun. Közben megálltak és egyet-egyet táncoltak is, amelyet még az állomáson is folytattak. Ezeket a gondolatokat a Budapesti Néprajzi Múzeum 1965. évi tárggyűjtéséből mazsoláztam ki.

De Csicsón sem volt máshogy. Itt a regrutákat még a Helyi Nemzeti Bizottságon is elbúcsúztatták és évente kétszer, merthogy ősszel és tavasszal sorozták be a legényeket, szerveztek regrutabálokat. Ekkor szép hosszú szalagokkal jelentek meg a fiúk és bizony a bál végéig ropták a táncot. Emlékszem a ZT ilyenkor mindig az Echotól és az Ős Neotontól játszotta a Gondolsz e majd rám és a Kell, hogy várj slágereket. Bizony nagyon sok fiú így búcsúzott el szerelmétől. A lányok meg sírtak és örök hűséget fogadtak. Bár hosszú volt a két év katonaság, de azért sok leány kitarzott fogadalma mellett. Bátyám 1977-ben vonult be a katonai iskolába. Én akkor Ihász Gábor Múlnak a gyermekévek című slágerét sokáig nem tudtam könnyek nélkül végighallgatni. Ma, ha meghallom, akkor is azok a fájó emlékek térnek vissza bennem.

Arra biztatom a tisztelt olvasókat, hogy aki nek vannak régi fotói a katonai szolgálatáról és meg is osztaná velünk a „berukkolásról” szóló történetét, jelezzon bátran és mi az újságban megjelentetjük a visszaemlékezéseket valamint a fotókat is.

2017. november 27. , Androvics Adrianna
Regruták, 1973.

Felső sorban balról jobbra: Koller Sándor, Veselovský Metodej, Textor Alfréd, Bognár Gyula, Bankó Gyula, Németh Károly, Szép János. *Második sor* balról jobbra: Földes Attila, Ihász József, Kovács Géza, Misák Aladár, Bognár Zoltán. *Alsó sorban* balról jobbra: Nagy Nándor, Polyák Gyula.

Gárdonyi Géza: Legenda a három királyokról és az ihászról

Történék pedig azon időben, hogy az három bölcsek királyok Jeruzsálemnek tartanak, vezettetvén az napkeleti fényes csillag által. Vala pedig az ő ruhájuk disztelen és minden ékesség nélkül való, más közönséges útasokéhoz hasonlatos. Koronájuk és palástjuk is zsákban. S ülének tevéknek hátán. Lőn pedig, hogy délnek ideje érkezvén, megszomjuhozának valamennyien. S megállának az országúton és várakozának, ha jőne valaki, s megmondaná, merre lelhetnének kútát? Szemlélődének pedig egy faépületre is, mely látszik vala távol domboldalon.

- Ott talán.

Menyhért pedig felelé: - Amoda távolabb kőházat is látok: ott inkább találunk.

Érkezék azonban hozzájuk egy juhnyáj nagy kolompolással és porral az országúton. Elől a szamár, hátul az ihász, hajtván ő nyáját faragott botjával és komondoraival.

- Jó ember, mondd meg nekünk: Vagy-e ott kút

ama faháznál?

Felele az ihász: - Ott ugyan kút nincsen. Ott csak fejk az nyáját.

- Hát amott a kőháznál?

Felele az ihász: - Ott mégúgy sincs: ott csak nyírják az nyáját.

- Hát te hol itatsz meg délben?

Felele az ihász: - Sehol, mert nyájamat én immár eladám jó pénzen, s hajtom végezetre. Ám ha szomjasok vagytok, amoda feljebb megtaláljátok ennek az mezőnek tulajdon ihászát, tán épp a kútnál. Ott megelegülhettek.

S lőn amint mondá: Megtalálák a mezőnek ihászát, amint épp nyáját itatá. És szállának ők is és megelegítik vala szomjuságukat mind tevéikkel egyetemben. Miként más poros útasok. Noha vala egyikök Limoniának királya, másikok Balgaloniáé, harmadikok Tsukoniáé, mely ország Kan-Tsukoniának is nevezetik.

Szóla pedig Gáspár az ihásznak: - Mondd jó ember: Jeruzsálem-e az már, ahol az a messze torony látszik?

Az ihász felele: - Mi volna más, ha nem Jeruzsálem?

És kérdeze Menyhért király is: - Bejártok-e tik is az városba? Halljátok-e az hireket, amelyek ott járnak?

S az ihász felele: - Bejárunk és hallunk is egyet-mást.

S kérdeze tovább Menyhért: - Nem hallottál-e arról, hogy fiu született a királyi-házban?

- Bezony nem hallottam én semmi effélét.

- Vagy hogy várja fiának születését az király?

Az ihász vállalt vonta, mondván: - Hogy tudhassam én aztat? Avagy azt véled-é, hogy az király házába csakúgy forgolódok én, akár az komám házába? Magunk-szinű ember él és meghal, hogy csak látott volna is királyt valaha.

Elmosolyodának erre az szent királyok és Boldizsár király kezét nyujta az ihásznak.

S mondá: - Ime kezét is fogtál egygyel.

És Gáspár is kezét nyujta az ihásznak, mondván: - Kettővel fogtál kezét.

Menyhért is hasonlatosképpen cselekvék, és mondá: - Három királylyal fogtál kezét.

Az ihász pedig megneveté eme mondásokat: - Beh igen tréfás útasok vagytok! Most már hát beletekintek az kútba, hogy az negyedik királyt is lássam. Azok pedig elcsodálkoznak. - Negyedik királyt? Micsoda negyedik királyról szólasz te?

S az ihász felelé: - Micsoda negyedik királyról? Hát magamról, a ragyogóját! Avagy nem vagyok-e én is király? Juhoknak és szamaraknak az királya vagyok.

Az három királyok összenézének és megvonák vállukat: - Hát iszen voltaképpen mink is.

Iskolában

Irodalomóra, tanmese:

A holló ül a fán, szájában egy szép nagy sajttal. Arra megy a róka és megszólítja:

- Holló, meg tudnád nekem mondani, hány óra van?

- Hogyne, hogy kiessen a csőrömből a sajt!

Nyelvtanóra:

- Mondd csak fiacskám, ebben a mondatban: „A pásztor a mezőn legelteti a nyáját” melyik a helyhatározó? - A pásztor. - Nono! Már hogy lenne a pásztor a helyhatározó? - Azért, mert a pásztor határozza meg a helyet, hogy hol legeljen a nyáj.

Matematika - történelem kombinált feladat:

Ha IV. Béla 20 év alatt 32 törvényt alkotott, akkor 15 év alatt 10 törvényt hányadik András alkotott?

Matematika:

Egy matektanár megy az úton. Megtámadja egy bűnöző, de hirtelen a bokorból előbukkan egy fekete köpenyes, maszkos ember és megmenti.

Ekkor a tanár megszólal:

- Ki vagy te?

A megmentő nem válaszol, csak egy nagy

Z betűt vés a falba a kardjával.

- ÁÁÁ! Köszönöm, hogy megmentettél, egész számok halmaza!

Fizika:

Híres fizikusok fogócskáznak a mennyben. Éppen Einstein számol. Amikor eljutott százig, megfordul, és azt látja, hogy Newton mögötte áll, egy földre festett négyzetben. Odamegy hozzá, majd megfogja. - Ha! Megvagy, Newton! - Tulajdonképpen én egy Newton vagyok egy négyzetméteren. Szóval Pascalt fogtad meg. (A nyomás egysége $1 \text{ Pa} = 1 \text{ N/m}^2$)

Kedves Hírmondó olvasók!

Öt éve, ebben az időszakban, 2012. december 21-én olvashatták a Csicsói Hírmondó első számát. Most, ennek az időszaknak a lezárásaként fogadják ezt a számot.

Zárszó

„Búcsúzóul köszöntelek téged Csicsó
ezeréves tája, fejet hajtok minden porladó
gally, levél sírhalma fölött és múltunk,
napjaink és jövőnk embere előtt.”
(Nagy Géza: Csicsói füzetek)

**Békés, boldog új esztendőt kívánunk minden olvasónknak,
minden csicsói lakosnak.**

5			8	2				7
4		6		7	5	3	9	
	8					2		
	7			5			8	
6		8				5		2
	9			3			7	
		2					6	
	5	7	6	4		8		9
8				1	2			3

Rejtvények

1. Sudoku – kezdőknek is!
Helyezze el a számokat-betűket 1-től 9-ig úgy, hogy minden sorban, minden oszlopban és minden vastag vonallal kijelölt területeken belül minden számjegy-betű csak egyszer szerepeljen.

2. Kössétek össze az állatpárokat úgy, hogy a vonalak ne kerüljenek ki a kertből (a zöld kereten kívül) és ne metsszék egymást. Annyit segítek, hogy nem egyenes vonalakkal kell őket összekötni.

